

Beemster kerken

Na het droogvallen van de Beemster in 1612 kwamen van heinde en verre mensen die het nieuwe land gingen bewerken en er gingen wonen. Aanvankelijk had men vijf kernen gepland op kruispunten van wegen. Bij elke kern zou een kerk moeten komen. Voortvarend ging men aan de slag in de middelste kern: Middenbeemster. Maar van de overige plannen is niet veel terechtgekomen. Enkele kernen zijn wel tot stand gekomen, andere niet, en de geplande kerken kwamen er ook niet. Toch zijn er verschillende kerken in de Beemster. Omdat de mensen toch hun godsdienst wilden uitoefenen, ook al was dat niet altijd "de ware

Gereformeerde Religie". Pas met de Bataafse Revolutie in 1795 werden de andere religies erkend, maar toen hadden zij allang hun eigen kerken in de Beemster.

Nederlands Hervormde kerk in Middenbeemster

Drie jaar na de drooglegging stelde het polderbestuur, toentertijd grotendeels bestaande uit vooraanstaande Amsterdammers, de bouwmeester Hendrick de Keyser aan om een kerk voor de Beemster te ontwerpen. De Keyser had in Amsterdam al de Zuider- en de Westerkerk ontworpen. Voor de nieuwe polder werd gekozen voor een nieuwe bouwvorm, een rechthoekige zaalkerk in Renaissancestijl met een ranke toren die tevens dienst kon doen als uitkijkpost bij (brand)gevaar. De toren was zelfs twee jaar voor de kerk zelf gereed, in 1621.

Overigens moest de toren al na enkele jaren opnieuw worden opgebouwd omdat deze door het inklinken van de bodem steeds verder verzakte. Pas in 1661 werd de acht-kantige spits op de toren geplaatst, naar een ontwerp van de vermaarde bouwmeester Pieter Post. Naast de kerk kwamen enkele gebouwtjes, zoals een consistorie voor de kerkenraad en een stovenkamer waar een vuurplaats was waar in de koude wintermaanden de verkleumde kerkgangers zich even konden warmen en de stoven met kooltjes werden gevuld om in de kerk geen koude voeten te krijgen.

In de loop van de tijd zijn in de kerk houten herenbanken geplaatst en gebrandschilderde ramen gemaakt die echter in de negentiende eeuw zijn verwijderd om meer licht in de kerk te krijgen. Sedert 1784 is een orgel in de kerk geplaatst, dat in 1908 werd vervangen door het huidige orgel. De oude uit 1621 daterende torenklok namen de Duitsers in de Tweede Wereldoorlog in beslag en deze is nooit meer teruggezien. Een nieuwe klok werd in 1948 in gebruik genomen. Onlangs is de kerk gerestaureerd. In de kerk zijn enkele bezienswaardige grafmonumenten en een bijzonder uurglas: een zandloper op koperen standaard, aan de kerk ten geschenke gegeven in 1756 ter herinnering aan de aardbeving van het jaar ervoor in Lissabon, waarbij tienduizenden doden vielen.

De Hervormde gemeente Beemster heeft sinds 1951 ook een kapel in Zuidoostbeemster naar een ontwerp van architect C. Bos.

Rooms-katholieke kerk in Westbeemster

De protestantse polderbestuurders konden niet voorkomen dat er onder de nieuwe bewoners van de Beemster ook veel rooms-katholieken waren. Vrij snel hadden deze een schuilkerk in een van de boerderijen waar een rondreizende priester de sacramenten kwam toedienen. Al in 1636 werd in de Beemster een statie gevestigd met een vaste priester. Deze statie was groter dan alleen de polder en omvatte ook een deel van het Schermereiland. Westbeemster was het logische middelpunt hiervan, bovendien woonden aan de Jisperweg vanouds de meeste katholieken. Gekerkt werd in verschillende boerderijen, waaronder Elck zijn tijd (Volgerweg 16) en Vrederust (Volgerweg 42). Hoewel de uitoefening van de 'paapse' godsdienst eigenlijk verboden was, werden de katholieken op één uitzondering na – in 1657 deed de schout een inval en beboette dertig gelovigen – met rust gelaten. Zij moesten daarvoor wel jaarlijks f 200 aan zgn. recognitiegeld betalen. In 1752 waren er ruim 500 communicanten en werd in Westbeemster een kleine kerk gebouwd, gewijd aan Johannes de Doper. Omdat het wettelijk niet toegestaan was, mochten andersgezinden alleen laagbouw neerzetten, pas in 1827 werd het dak verhoogd. De nieuwe kerk kreeg al in 1780 een orgel en vijf jaar later werd een pastorie aangebouwd. Maar de katholieke gemeenschap moest nog bijna honderd jaar wachten op hun eigen kerk, die werd in 1879 ingewijd. Saillant detail is dat de aannemer zich dermate op de bouw had verkeken dat hij eraan failliet dreigde te gaan! Enkele jaren later verrees naast de kerk een klooster met school.

De monumentale kerk in Westbeemster werd enkele jaren geleden in oude luister hersteld. De kerk heeft een opvallend altaar, gebrandschilderde ramen en een bijzonder fraai orgel uit 1890. Tegenover de kerk aan het Kerkplein is de oude schuilkerk nog aanwezig, als café De Kerckhaen.

Doopsgezinde Vermaning

Vanouds woonden in Waterland veel volgelingen van de Friese prediker Menno Simons (1496-1561). Zij werden mennonieten of doopsgezinden genoemd. Ondanks hun vredelievende karakter (ze gebruiken geen geweld en wapens en leiden een sober leven) werden doopsgezinden fel vervolgd en tijdens de Republiek werd hun religie niet erkend. Ook doopsgezinden moesten dus, net als katholieken, gebruikmaken van schuilkerken. Aanvankelijk gingen de doopsgezinden uit de Beemster in Oosthuizen ter kerke. Maar door de grote toename van het aantal Beemster doopsgezinden in de tweede helft van de achttiende eeuw ontstonden plannen voor een nieuw, stenen kerkgebouw in de Beemster. In oktober 1784 werd aan de Middenweg de eerste steen gelegd, in de zomer daarna was de kerk klaar en werd ingewijd door predikant Hartogh, de eerste van drie generaties van die naam. In de negentiende eeuw is de broer van Multatuli, ds. P. Douwes Dekker, nog enige tijd predikant in de Vermaning geweest. In 1872 werd naast de kerk een nieuwe pastorie gebouwd. Het interieur van de kerk is sober, hoewel het een bijzonder orgel bezit, een Flaes-orgel uit 1887 dat door twee personen moet worden bediend. Het voorhuis van de kerk was voorheen de pastorie en is nu kosterwoning. Aan het plein zijn nog de voormalige paardenstal en diaconiehuizen te zien.

Kerken in de omgeving van de Beemster

In verschillende plaatsen rond de Beemster staan interessante kerkgebouwen:

- De Rijp met zeer fraaie gebrandschilderde ramen uit het midden van de 17^e eeuw
- Schermerhorn met zogenoemde kerkscheepjes
- Oosthuizen met 18^e-eeuws marmeren praalgraf van de familie Van Bredehoff, heren van Oosthuizen
- Purmerend (Nicolaaskerk) met bijzonder Garrels-orgel

Bezoekerscentrum Beemster
(kijk voor openingstijden op de website)
Middenweg 185
1462 HJ Middenbeemster
Tel. (0299) 621 826
E-mail: info@bezoekerscentrumbeemster.nl
Web: <http://bezoekerscentrumbeemster.nl>

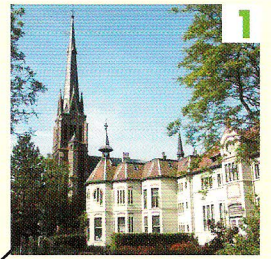

Parkeergelegenheid
Marktplaats bij de NH-kerk (plm. 200m) en bij het gemeentehuis (plm. 500m) met oplaadpunt voor elektrische auto's.
Bij het Bezoekerscentrum is een oplaadmogelijkheid voor elektrische fietsen.

Plattegrond 'Kerken in De Beemster' ▼▼

- 1 RK-kerk en klooster, Westbeemster
- 2 De Kerckhaen, Westbeemster
- 3 Doopsgezindenkerk
- 4 NH-kerk, Middenbeemster
- 5 Kapel, Zuidoostbeemster

EEMSTER

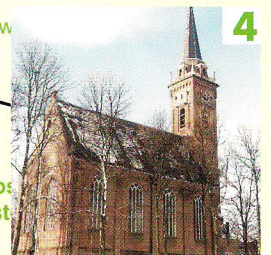
1

2

3

4

5

